

kazujemo da imenica *šivenje* nije uobičajena u hrvatskom književnom jeziku i da bi mjesto nje trebalo upotrebljavati uobičajeniju *šivanje*.

U vezi s tim poručujemo izdavaču ove knjige (i izdavačima drugih knjiga) da nije dovoljno ponuditi tehnički i sadržajno dobru knjigu. Da bi ona bolje pristajala domovima kojima je namijenjena, treba za nju izabrati i pravi jezični izraz.

Eugenija Barić

O TOPONIMU PRIJEDOR

Prijedor, danas grad sa preko 25.000 stanovnika, nalazi se na sjeverozapadnom dijelu Bosne. Smješten je sa jugozapadne strane Kozare. Leži niže ušća Gomjenice u rijeku Sanu, na sjeverozapadnom rubu Prijedorskog polja.

Veoma je zanimljivo porijeklo imena ovoga grada. U Rječniku Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, knjiga XI, strana 923, napisano je:

- »1. Prijedor, prema glagolu predrijeti, prolom;
2. prijedor — isto što i kila;
3. Prijedor — geografsko i toponimsko ime za mjesta kod kojih je ili u kojima je kakav prijedor, provalija, jaruga;
 - a) varoš u Bosni; Prijedor je ime jednoj mahali u Bosni, u okružju tuzlanskom;
 - b) Prijedor je ime nekim zemljištima u Srbiji u različitim okruzima: Prijedor u okrugu valjevskom, Predor u okrugu Aleksinačkom ..., crnorječkom, kruševačkom, smederevskom;
 - c) Prijedor, planina u Turskoj krajini, koja se nastavlja od Kozare.«

Riječ *prijedor* ide u red onih glagolskih imenica u kojih je veza sa glagolom prekinuta ili se slabije osjeća. Ovakve imenice nemaju dvostrukosti u zamjeni jata, uvijek imaju prefiks *prije-*: *prijedor*, *prijevor*, *prijevjes*, itd.

Porijeklo imena *Prijedor* donekle objašnjavaju legende. Ima ih nekoliko o postanku ovoga grada. Jedna od njih bila bi, ukratko, ova:

Sana je nekada proticala zapadnom stranom Prijedorskog polja, ispod samih Hambarina. S vremenom je ona promijenila svoj tok, prodrila je poljem sjeveroistočnije. (Znači, imamo prodiranje rijeke Sane, a ne Bereka, vještačkog kanala, koji opasuje najstariji dio grada.) Dio zemljišta kroz koji je prodrila rijeka Sana nazvan je kasnije Prijedor. Mnogo godina poslije i naselje koje se razvilo na tome terenu dobilo je ime *Prijedor*. Isušeni dio Prijedorskog polja, s lijeve strane rijeke Sane, pa sve do pod brdo (do Hambarina), naziva se *Suhi Prijedor*, a teren s desne strane rijeke Sane, koji je močvaran, naziva se *Mokri Prijedor*.

Zasada, sigurno se zna da je rijeka Sana kroz Prijedorsko polje mijenjala korito prodirući pri tome nešto sjeveroistočnije, da se i danas u narodu spominje »*Suhi Prijedor*« i »*Mokri Prijedor*« i da se današnji Prijedor razvijao na zemljištu koje je bilo močvarno.

Etnik od ovoga toponima je *Prijedorčanin* i *Prijedorac*, *Prijedorčanka* i *Prijedorka*, a ktetik *prijedorski*. Naime, u Pravopisu (veliki Pravopis, strana 620), zabilježeno je samo *Prijedorac* i *Prijedorka*. Međutim, u Prijedoru niko tako ne izgovara etnik izveden od ovoga toponima nego samo *Prijedorčanin* i *Prijedorčanka*. Prema tome, stanovnici Prijedora su *Prijedorčani*, a ne *Prijedorci*.

Ovaj toponim, njegov etnik i ktetik akcentovan je u Pravopisu kratkouzlaznim (´) akcentom: *Prijèdor*, *Prijèdorac*, *Prijèdorka*, *prijèdorskī*.

Po našem mišljenju, u Pravopisu nije dobro akcentovan ovaj toponim, a samim tim i njegov etnik i ktetik. Sastavljači Pravopisnog rječnika nisu, akcentujući ovaj toponim, pogriješili, oni su se samo držali stare prakse koja je uvedena još od Đure Daničića — bilježenje kratkouzlaznog akcenta (´) na drugom slogu duge zamjene jata: *vrijème*, *sijèlo*, *dijète*, *Prijèdor*, itd. Kao što znamo, stvarnost je drugačija i trebalo bi je priznati, trebalo bi ove i njima slične riječi akcentovati dugo-

uzlaznim (´) akcentom: *Prijédor, dijéte, vri-jéme, sijélo, itd.*

Dakle, o porijeklu i značenju toponima *Prijedor*, kao i o njegovu akcentu, moglo bi se zaključiti sljedeće:

1. *Prijedor* je izveden od riječi *predrijeti*. U njegovoj osnovi ne nalazi se riječ *prodor*.
2. Zemljišta koja se nalaze u kakvoj kotlini, udolini, udubijenju, nazivaju se *prijedor*. I sa našim toponimom slična je situacija. *Prijedor* se razvio na močvarnom zemljištu *Prijedorskog* polja koje je oivičeno sa zapada i sjeveroistoka *brdima*.
3. Ime ovoga mjesta, njegov etnik i ktetik imaju u govoru stanovnika mjesta i okoline dugouzlazni (´) akcentat na drugom slogu: *Prijédor, Prijédorčanin, Prijédorčanka, prijédorski*.

Stevó Dalmacija

DVIJE NAPOMENE

1. Bastasi. Bastaha

U jednom tekstu u *Politici* od 23. 5. 1973/11 pominje se selo Bastasi kod Drvara.

Ime tog sela navodi se, više puta, pogrešno u nekim padežima: »od Bastasa«, »u Bastase«.

Valjalo je reći: od Bastaha, u Bastahe, jer od: *bastah* (nosač) množina je: *bastasi, bastaha, bastahe, bastasima* (tj. kao: *siromah — siromasi, siromaha, siromahe, siromasima*, ili: *orah — orasi, oraha, orahe, orasima*).

2. Brušanka

Jedna tvornica u Brusu, u Srbiji, zove se »*Brusjanka*«.

Valjalo je reći: *Brušanka*, dok bi se »*Brusjanka*« pre odnosilo na Brusje, na Hvaru, ali se i tamo veli: *Brušanin, Bruška*, a prema etniku za m. r. upotrebljava se i *Brušanka*.

Kao što je čovek s *Visa Višanin* (ne »*Visjanin*«, od čega je nastao oblik *Višanin*, jotacijom skupa »sj«), iz Tunisa *Tunišanin* (ne *Tunisjanin*«), s *Cresa Crešanin* (ne »*Cresjanin*«), a žena s *Visa Viška* ili *Višanka* (ne »*Visjan-*

ka«), iz Tunisa *Tunišanka* (ne »*Tunisjanka*«), s *Cresa Crešanka* (ne »*Cresjanka*«), tako će i žena iz Brusu ili tvornica u Brusu biti *Brušanka* (ne »*Brusjanka*«).

J. Molović

MODERNIJI UDŽBENIK

Stjepan Drilo, *Kroatisch-Serbisch. Lehrbuch mit Grammatik für Anfänger*, Zagreb (s. a.), str. 362.

Uspoređujući s ostalim slavenskim jezicima, jugoslavistika je u Saveznoj Republici Njemačkoj uvijek imala mnogo studenata. Jedino je, dakako, rusistika studentima brojnija. Pa drugačije nego li u rusistici, veliko interesiranje nije pratio i dovoljan broj udžbenika. Standardno djelo u nastavi hrvatskoga i srpskoga jezika na njemačkom jezičnom području do sada je bila svim njemačkim slavistima poznata knjiga Aloisa Schmausa »*Lehrbuch der serbokroatischen Sprache*« (München — Beograd, 1. izdanje 1960). Zbog toga i treba Drilovu knjigu mjeriti prvenstveno prema Schmausu.

Brz razvoj tehničkih pomagala u nastavi stranih jezika autor je uzeo u obzir tako što je svoju knjigu koncipirao i za audiovizualnu metodu, čime njegova knjiga i stupa u konkurenciju s učilima raznih ljetnih jezičnih tečajeva. Knjiga se sastoji od tri povećá dijela. Prvi dio sadrži tekstove u obliku dijaloga; njih prate vježbe, u kojima treba upotrijebiti obrazac (*pattern*) prema navedenim primjerima. Mnogo izrazitije nego u Schmausa tekstovi su upućeni na to e da bi pospješivali komunikacijsku sposobnost studenata u svakodnevnim situacijama. U skladu s *induktivnom* koncepcijom autora, gramatička objašnjenja slijede istom nakon toga. Schmaus postupa upravo obrnuto, no obje metode imaju svoje specifične prednosti za različite ciljeve. Osim bolje preglednosti, Drilov postupak postiže prednost i time što su jezični problemi obrađeni još jedanput. U Schmausovu udžbeniku to se osjećalo kao nedostatak. Drugi dio donosi književne tekstove, dok su u trećem dijelu tekstovi namijenjeni prijevodu